

**Adroddiad Blynyddol Cyfarwyddwr Statudol
Gwasanaethau Cymdeithasol Gwynedd
2014-15**

Cynnwys

Rhan	Teitl	Tudalen
1	Gair agoriadol gan y Cyfarwyddwr	3
2	Darparu gwasanaethau cymdeithasol cynaliadwy ag integredig	5
3	Diogelu	9
4	Gwella Gwasanaethau i Oedolion	11
5	Gwella Gwasanaethau i Blant	17
6	Llywodraethu	21
7	Edrych i'r dyfodol	24

1. Gair agoriadol gan y Cyfarwyddwr

Pleser yw cael cyflwyno fy Adroddiad Blynyddol ar gyfer 2014-2015. Ei bwrpas yw adlewyrchu ar berfformiad y gwasanaethau cymdeithasol yng Ngwynedd yn ystod y flwyddyn a fu, ac adrodd ar ein blaenoriaethau a'n bwriadau ar gyfer 2015/16. Rwy'n gobeithio y cewch amser i bori drwyddo a gweld a yw'r blaenoriaethau yn cyd-fynd â'r hyn yr ydych chi'n credu sy'n bwysig i chi, eich teulu a'ch cymunedau. Byddwn yn croesawu unrhyw sylwadau gennych. Yn arbennig, hoffwn glywed am syniadau ynglŷn â sut y gallwn, hefo'n gilydd, barhau i wella a datblygu'r modd y mae pobl Gwynedd yn cael cefnogaeth i fwy bywydau bodlon, llawn a diogel.

Rwy'n ymwybodol iawn fy mod, fel Cyfarwyddwr Statudol, wedi siarad llawer iawn ynglŷn â'r angen i newid yn ystod y flwyddyn aeth heibio. Mae'r angen yma yn ganlyniad i sawl ffactor - yr angen i newid i gydymffurfio a deddfwriaeth newydd, yr angen i newid i sicrhau ein bod yn gallu arbed arian a'r angen i ni newid oherwydd fod disgwyliadau pobl Gwynedd wedi newid.

Gall siarad di-baid am newid achosi pryder i bobl, ond sut bynnag fydd y Gwasanaethau Cymdeithasol yng Ngwynedd yn edrych yn y blynyddoedd sydd i ddod, gallaf eich sicrhau o ddau beth:

- Byddwn yn blaenoriaethu diogelu plant, pobl ifanc ac oedolion bregus doed a ddel.
- Byddwn yn gwneud pob ymdrech i dargedu'n adnoddau fel ei'n bod yn cyfarfod ag anghenion y plant, pobl ifanc a'r oedolion hynny sy'n byw gyda'r anghenion dwysaf.

Mae'r Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 yn gosod cyfrifoldebau newydd arnom fel awdurdodau lleol, ynghyd â gosod cyfeiriad ynglŷn â darparu gwasanaethau cynaliadwy i'r dyfodol. Mae'r Ddeddf yn amlygu'r angen i awdurdodau hyrwyddo Llesiant wrth weithredu o ddydd i ddydd a hynny ar gyfer y boblogaeth yn ei chyfanrwydd. Mae hefyd yn pwysleisio'r angen i awdurdodau weithio mewn partneriaeth agos gyda defnyddwyr gwasanaeth, darpar ddefnyddwyr, teuluoedd, gofalywr anffurfiol a chymunedau. Mae disgwyliad hefyd y byddwn yn gweithio'n agos iawn gyda'r Gwasanaeth Iechyd a'r trydydd sector. Yn ychwanegol mae Deddf Tai (Cymru) 2014 yn nodi dyletswydd ar y gwasanaethau cymdeithasol a gwasanaethau tai i gydweithio er mwyn cynyddu'r cyflenwad o dai. Byddai hyn yn arwain at helpu i ddiwallu anghenion tai pobl ac atal digartrefedd, gwella ein cymunedau a helpu i atal yr anawsterau a'r diffyg cyfleoedd a wynebir yn aml gan unigolion sy'n agored i niwed.

Er bod Cyngor Gwynedd wedi gwneud cryn waith i baratoi ar gyfer cyflawni arbedion, mae'r angen i leihau'r gyllideb dros £50 miliwn yn golygu y bydd angen parhau ac yn wir dwysau'n ymdrechion. Mae'n anorfod y bydd hyn yn effeithio ar wasanaethau. Fel y dywedais yn barod mae gennym flaenoriaethau cadarn ond os am warchod y rhain bydd angen newid y ffordd yr ydym yn ymateb i'r heliw o'r cyfeiriadau a dderbyniwn. Ni fyddwn yn gwrthod gwasanaeth i bobl sydd yn gymwys. Byddwn fodd bynnag byddwn yn cynorthwyo eraill i fanteisio ar yr adnoddau sydd ar gael o fewn eu cymunedau, o fewn eu rhwydwaith cymdeithasol ac sydd ar gael trwy weithgareddau'r trydydd sector yn hytrach na chynnig ymyrraeth ffurfiol fel cam cyntaf. Mae hyn yn cyd-fynd a chanlyniad ymchwil sy'n dangos y gellir creu dibyniaeth drwy drefnu ymyrraeth ffurfiol yn rhy fuan.

Ein hamcan fel Cyngor yw cwrdd ag anghenion pobl Gwynedd yn y ffordd orau posib o fewn yr adnoddau sydd gennym a hynny drwy roi pobl Gwynedd yn ganolog i bopeth wnawn. Er bod heriau

amlwg yn ein hwynebu, rydym hefyd mewn cyfnod lle bo gwir gyfleoedd ar gael i ni fod yn hyrwyddo ffyrdd gwahanol o weithio ac arloesi er mwyn symud yr agenda trawsffurfio gwasanaethau yn ei flaen. Rwyf yn hyderus iawn bod yr adroddiad yma yn adlewyrchu ein bod eisoes ar y daith o drawsffurfio gwasanaethau, ac er yn cydnabod fod cryn waith dal o'n blaenau, fod gennym yma lwyddiannau yn barod yng Ngwynedd i ni oll ymfalchïo ynddynt.

Bu llynedd yn flwyddyn lle gwelwyd symudiad tuag at gyd-gynllunio a gweithredu gwasanaethau ar y cyd gyda'r Bwrdd Iechyd a mudiadau trydydd sector, gan ddatblygu a chryfhau'r agenda ataliol ag ymyrraeth gynnar maes oedolion ac ym maes plant mewn modd mwy integredig. Mae strwythurau diogelu ein plant a'u teuluoedd a'n hoedolion mwyaf bregus wedi eu cryfhau yn sylweddol yn ystod y flwyddyn. Yn ogystal â hyn gwnaed gwaith rhagorol o ran codi ymwybyddiaeth o'r maes ar draws y Cyngor gan sicrhau perchnogaeth mewn adrannau y tu draw i'r rhai traddodiadol yn unig.

Mae'r flwyddyn ddiwethaf unwaith yn rhagor wedi bod yn gyfnod o newid sylweddol i ddefnyddwyr gwasanaeth, i'n partneriaid ac i'n staff. Sefydlwyd dwy adran a phenodwyd dau bennaeth. Yn anffodus profodd un o'r penaethiaid gyfnod o salwch a welodd orfod ymdopi heb bennaeth dros hanner y flwyddyn. Bellach mae penodiad dros dro wedi ei wneud i lenwi'r bwch. Bydd y flwyddyn nesaf yn gyfnod o newidiadau a thrawsffurfio pellach - newid strwythurau, newid ymarfer a newid ein perthynas gyda defnyddwyr gwasanaeth.

Hoffwn fanteisio ar y cyfle i ddiolch o waelod calon am ymrwymiad a gwaith caled ein staff, darparwyr a phartneriaid wrth sicrhau fod plant, pobl ifanc ac oedolion bregus a'u teuluoedd yn derbyn y gwasanaethau gorau bosibl. Yn ogystal, diolch yn arbennig i bawb sydd yn gofalu yn anffurfiol drwy'r flwyddyn, am aelod o'r teulu, neu am gymydog. Hoffwn hefyd ddiolch am arweiniad a chefnogaeth ddiflino'r cyn Aelod Cabinet Gofal, y Cynghorydd R H Wyn Williams, a hefyd dymuno yn dda i'w olynyddion, y Cynghorydd William Gareth Roberts a hefyd i'r Cynghorydd Mair Rowlands.

Awen Morwena Edwards
Cyfarwyddwr Corfforaethol a Chyfarwyddwr Statudol Gwasanaethau Cymdeithasol
Cyngor Gwynedd

2. Darparu gwasanaethau cymdeithasol cynaliadwy ag integredig

Roedd 2014/15 yn flwyddyn o barhau i osod sylfeini cadarn ar gyfer sicrhau y bydd gennym wasanaethau cymdeithasol hyfyw a chynaliadwy i'r dyfodol. Y flwyddyn hon, hefyd, oedd y cyntaf ers i Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 dderbyn Cydsyniad Brenhinol. Bydd y ddeddf hanesyddol yma yn cyflwyno'r trawsnewid mwyaf a welwyd i'r Gwasanaethau Cymdeithasol yng Nghymru ers dros 60 blynedd. Mae hefyd yn ei gwneud yn hollol glir fod cyfrifoldeb ar y Cyngor yn ei gyfanrwydd gyfrannu i sicrhau llesiant pobl Gwynedd. O ran ymdrechion yn lleol, mae'r Cyngor wedi cychwyn ar gynllunio i ymateb i wahanol agweddau o'r Ddeddf wrth lunio blaenoriaethau ar gyfer 2014/15 a thu hwnt.

2.1 Arweinyddiaeth

Mae swyddogaethau'r 'Cyfarwyddwr Statudol' ar lefel Cyfarwyddwr Corfforaethol o fewn y Cyngor yn sicrhau arweinyddiaeth ac atebolrwydd i'r maes ar y lefel uchaf. Yn ystod 2013/14 sefydlwyd dwy adran newydd, sef yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant a'r Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd. Penodwyd penaethiaid i arwain y ddwy adran ac mae gwaith yn mynd rhagddi i lunio strwythurau newydd ar gyfer yr adrannau yma. Y bwriad yw sicrhau trefniadau llywodraethu cryf ar gyfer trawsnewid gwasanaethau fydd yn addas ar gyfer y dyfodol.

Golyga sefydlu adran newydd ar gyfer plant a theuluoedd yng Ngwynedd, fod yr holl wasanaethau plant a phobl ifanc, ac eithrio Addysg a Gwasanaethau Ieuenctid, wedi dod at ei gilydd o dan arweinyddiaeth pennaeth adran arbenigol. Mae'r Adran wedi symud i ganolbwyntio ar ddatblygu gwasanaethau ymyrraeth gynnar ar draws yr holl ystod o angen fel bod modd cynnig cefnogaeth a gwasanaethau i deuluoedd yn gynt na'r hyn sydd wedi bodoli yn draddodiadol. Amcan hyn yw lleihau'r ddibyniaeth ar wasanaethau statudol.

O fewn y maes oedolion rydym yn rhagweld newidiadau sylweddol o ran strwythurau'r Adran ac mewn perthynas ag ymarfer gwaith a gofal cymdeithasol. Mae'r pwyslais ar wrando ar ddefnyddwyr a gofalwyr a chydweithio gyda nhw i gynllunio a datblygu gwasanaethau i'r dyfodol. Dylai pob sgwrs gychwyn gan holi beth sy'n bwysig i'r defnyddiwr a dylai pop darpariaeth fod yn unigryw i'r unigolyn. Yn hanesyddol rydym wedi dibynnu ar fwydlen fer a chyfyng o ddarpariaethau. Bellach byddwn yn canolbwyntio ar adnabod yr adnoddau o fewn cymuned yr unigolyn, adnabod cysylltiadau personol yr unigolyn a defnyddio'r rhain i gefnogi pobl i fyw eu bywydau fel y dymunant.

O ran arweinyddiaeth wleidyddol penodwyd dau Aelod Cabinet i gynrychioli'r ddwy adran. Mae newid hyn yn sicrhau fod y maes gofal yn derbyn y sylw priodol. Dros y flwyddyn mae pwyllgorau amrywiol y Cyngor Gwynedd wedi ymdrin â chraffu sawl agwedd o'r meysydd gwaith ac wedi herio'r newidiadau. Mae paneli monitro perfformiad (Panel Cyflawni) sy'n cynnwys aelodau arweiniol hefyd wedi craffu cynnydd.

2.2 Gweledigaeth

Mae gweledigaeth y Cyngor yn cynnwys rhoi ffocws ar hyn y gallwn ni, ar draws adrannau'r Cyngor, a gyda'n partneriaid, ei wneud i gynnal pobl yn eu cymunedau mewn ffyrdd creadigol, hyblyg a chost effeithiol. Ar yr un pryd, rydym eisiau gwella'r profiadau a'r dewisiadau a gaiff pobl sydd ag anghenion dwys, gan gyfeirio ein hadnoddau at wasanaethau o'r radd flaenaf.

Er y newid pwyslais byddwn fel Cyngor yn sicrhau ein bod yn adnabod ac yn ymateb i anghenion y bobl hynny sydd a'r anghenion dwysaf gan flaenoriaethu ein hadnoddau i gyfarfod a'r anghenion hyn.

Rydym bellach wedi sylweddoli fod plethiad tynn iawn rhwng ystyriaethau tai a llety ac ystyriaethau gofal. Mae cartref addas yn gallu hwyluso penderfyniad i aros i fyw'n annibynnol. Ar gyfer y dyfodol bydd angen cynllunio ystod o ddarpariaethau llety fydd yn cyfarfod ag anghenion pobl Gwynedd gynnwys darpariaethau megis Tai Gofal Ychwanegol.

2.3 Sefyllfa Ariannol

Er bod Cyngor Gwynedd wedi gwneud cryn waith rhag baratoadol ar gyfer cyflawni arbedion effeithlonrwydd, mae'r angen i leihau'r gyllideb o oddeutu £50 miliwn yn golygu y bydd angen i'r ymdrechion o drawsnewid gwasanaethau wireddu arbedion sylweddol.

Gan fod canran uchel o wariant blynyddol y Cyngor ar ofal cymdeithasol, mae targed arbedion yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant (ac eithrio Tai a Gofal Cwsmer) am y tair blynedd nesaf yn £6.084m. Mae cynlluniau ar gyfer £2.968m o'r swm yma eisoes wedi eu hadnabod ac mae gwaith ar y gweill i ddatblygu cynlluniau i ganfod y gwahaniaeth.

O ran sefyllfa ariannol yr Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd, mae targed arbedion o £2.4m dros y 3 mlynedd nesaf gyda chynlluniau ar gyfer £1.259m o'r swm yma eisoes wedi eu hadnabod. Mae'r Adran hefyd mewn sefyllfa lle mae nifer uchel o'r gwasanaethau ymyrraeth gynnar a ddarperir yn cael eu hariannu drwy grantiau. Oherwydd nad oes gwarant fod y grantiau yma yn mynd i barhau wedi 2017, fe wynebir her o allu cynnal y gwasanaethau yma i'r dyfodol.

Dyma grynodedb sy'n manylu ar y sefyllfa gyllidol yn cynnwys yr arbedion sydd wedi eu hadnabod ar gyfer 2015/16:

	Cyllideb 2014/15	Cyllideb 2015/16	Arbedion 2015/18 wedi eu canfod	Arbedion allan o gyllideb 2015/16
	£	£	£	£
Plant	14,479,000	13,778,000	1,259,000	761,000
Oedolion	40,571,000	40,143,000	*2,968,000	*1,671,000
Canolog / Cefnogaeth Busnes	4,006,000	3,951,000	*	*
Cyfanswm	59,056,000	57,872,000	4,227,000	2,432,000

*Noder fod y symiau yma yn gyfanswm ar gyfer y Gwasanaethau Oedolion a'r Gwasanaethau Canolog a Chefnogaeth Busnes.

2.4 Integreiddio a chydweithio

Rydym wedi cychwyn ar y siwrnai o geisio gweithio mewn ffordd integredig yn arbennig gydag Iechyd a'r Trydydd Sector, ond mae mwy o waith i'w wneud os ydym am sicrhau gwasanaethau sy'n cynnig y canlyniadau gorau i bobl Gwynedd.

Yn unol â gofynion dogfen "Fframwaith ar gyfer Darparu Iechyd a Gofal Cymdeithasol Integredig" Llywodraeth Cymru, bu i Wynedd, mewn partneriaeth a gweddill awdurdodau lleol Gogledd Cymru a Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr (BIPBC), gytuno a chyhoeddi Datganiad o Fwriad o ran Gofal Integredig ym Mawrth 2014.

I gyd-fynd â'r gwaith o ddatblygu'r Datganiad o Fwriad, datblygwyd cynllun gwaith. Mae'r cynllun yn rhoi amlinelliad o'r gweithredu a ddisgwylir ar lefel rhanbarthol a sirol, tra'n cydnabod y bydd blaenoriaethau'n amrywio yn ddibynnol ar sefyllfa gwasanaethau unigol a bwriad gwleidyddol yr ardal ddaearyddol.

Yma yng Ngwynedd sefydlwyd Fforwm Sirol ar lefel strategol i hyrwyddo a hybu gweithio'n integredig sydd â chynrychiolaeth uwch reolwyr y Cyngor, y Bwrdd Iechyd a'r Trydydd Sector. Mae'r Aelod Cabinet perthnasol a'r Pencampwr Pobl Hŷn hefyd yn aelodau.

Er mwyn hyrwyddo gwaith integredig penodwyd rheolwr ar y cyd gyda'r Bwrdd Iechyd i arwain ar y rhaglen. Y bwriad oedd cyfrannu at wella profiadau i bobl sy'n derbyn gwasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol. Roedd y rôl yma yn pontio gwaith y Cyngor, y Bwrdd Iechyd a phartneriaethau trydydd sector ac yn atebol i'r Fforwm Sirol.

Ymhellach, ac ar y cyd gyda'r Bwrdd Iechyd a'r trydydd sector, sicrhawyd grant o £1.3 refeniw a £600k cyfalaf drwy Gronfa Gofal Canolraddol Llywodraeth Cymru, i wella darpariaeth gofal canolraddol yn y sir. Mae'r adnoddau yma wedi ariannu ystod eang ag amrywiol o gynlluniau a mentrau yn cynnwys cynyddu Gwelyâu Ysbaid, Galluogi a Chanolraddol yn y Sir er mwyn hwyluso'r broses rhyddhau o ysbytai a lleihau'r arhosiad mewn ysbyty. Ariannwyd cynllun "fferyllwyr gofal canolraddol" sy'n gweithio mewn cartrefi cleifion a chartrefi preswyl i adolygu meddyginiaethau a hynny er mwyn ceisio gwella cydymffurfiaeth â meddyginiaethau, ac i leihau camgymeriadau a gwastraff.

Sefydlwyd hefyd Canolfannau Byw'n Dda mewn partneriaeth gyda Age Cymru Gwynedd a Môn gan ddatblygu neu ehangu canolfannau yn ardaloedd Blaenau Ffestiniog, Penrhyndeudraeth, Criccieth, Porthmadog a Tremadog. Mae'r rhain yn gweithio ar egwyddorion ataliol tymor hir er mwyn cadw pobl hŷn yn actif ac yn iach ac i wella a chreu cyfleoedd cymdeithasu o fewn eu cymunedau lleol.

"Dwi'n byw ar fy mhen fy hun, felly mae llenwi'r diwrnod yn bwysig. Mae'r ganolfan yn rhywle i ddod, i gael paned a sgwrs. Mae'n le i gael gwybodaeth - os oes rhywbeth nad ydach chi'n ei ddeall am fudd-dal y mae gynnoch chi hawl iddo, mi gewch chi wybod mwy, a hynny mewn awyrgylch gartrefol."
Mynychwr canolfan Byw'n Dda yng Ngwynedd.

Defnyddiwyd arian o'r gronfa hon hefyd i sefydlu tîm newydd aml ddisgyblaethol ar y cyd rhwng y Cyngor a'r Bwrdd Iechyd a thrwy hyn treialu ffordd newydd o weithio. Mae'r Tîm wedi bod yn gweithio ym maes Pobl Hŷn ac Amhariad Corfforol ac yn torri tir newydd yn genedlaethol o ran gweithio'n gwbl integredig.

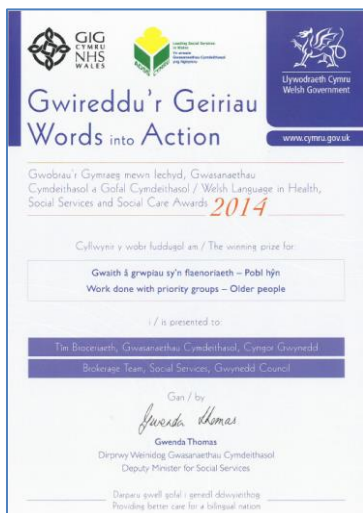
2.5 Iaith a Diwylliant unigryw Gwynedd

Fel pob Sir arall, y mae i Wynedd ei nodweddion ei hun. Caiff Gwynedd ei hadnabod fel un o gadarnleoedd yr iaith Gymraeg, a'r Gymraeg yw iaith weinyddol y Cyngor. Y mae hyn, yn ei dro, wedi dylanwadu'n ffafriol iawn ar ein gallu i gynnig gwasanaethau trwy gyfrwng y Gymraeg i'n dinasyddion.

Yn ystod 2014/15 aethpwyd ati i weithredu gofynion ail flwyddyn y fframwaith strategol Mwy na Geiriau' gan Lywodraeth Cymru. Rydym yn hyderus ein bod yn gweithredu canllawiau recriwtio Comisiynydd y Gymraeg ac yn cwrdd â'n dyletswyddau i gynllunio, datblygu, gweithredu a buddsoddi mewn gweithlu dwyieithog.

Mae rhai o lwyddiannau 2014/15 yn cynnwys:

- mapio'r ddarpariaeth a'r capasiti presennol er mwyn darparu gwasanaeth rhagweithiol o fewn y gwasanaeth dementia;
- enwebu Hyrwyddwyr y Gymraeg yn Adrannau Gwasanaethau Cymdeithasol ac Adran Cefnogaeth Gorfforaethol yr Awdurdod Lleol i arwain menter staff "iaith gofal yn y gwaith";
- sicrhau rhaglenni hyfforddiant a datblygu staff i gynyddu gallu staff i ddarparu gwasanaethau trwy'r Gymraeg, a
- chychwyn cynllun prentisiaeth mewn gofal gyda'r bwriad o recriwtio tua 7 o bobl ifanc Cymraeg eu hiaith i weithio o fewn ein cartrefi gofal.

Yng nghynhadledd Gwireddu'r Geiriau 2014 daeth Tîm Broceriaeth Gwasanaethau Cymdeithasol Gwynedd yn fuddugol yn y category "Gwaith â grwpiau sy'n flaenoriaeth - Pobl hyn".

Bu i staff Tîm Derwen (tîm integredig ar gyfer plant a phobl ifanc anabl a gwael) hefyd dderbyn cydnabyddiaeth am eu hymdrechion o ddarparu gwasanaethau trwy gyfrwng y Gymraeg. Enillodd y Tîm yma ddwy wobwr yn ystod y flwyddyn, sef Gwobr Cyrhaeddiad Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr ar gyfer 'Gwasanaethau i ofal iechyd dwyieithog' a gwobr arall dan faner 'Gweithio mewn Partneriaeth' drwy Wireddu'r Geiriau.

3. Diogelu

3.1 Datblygiadau strategol

Mae diogelu plant, phobl ifanc ac oedolion bregus yn flaenoriaeth i Gyngor Gwynedd. Nid cyfrifoldeb y Gwasnaethau Cymdeithasol yn unig yw hyn ond yn hytrach cydnabyddir ei fod yn gyfrifoldeb i bob aelod o staff ac i bob aelod etholedig. Adlewyrchir hyn yn y polisi corfforaethol ar ddiogelu plant ac oedolion bregus.

Er mwyn monitor cynnydd mewn perthynas diogelu ar lefel gorfforaethol, sefydlwyd panel strategol gyda chynrychiolwyr adrannol ac aelodau etholedig perthnasol. Yr Aelod Cabinet Plant a Phobl Ifanc sy'n cadeirio'r panel yma sy'n arwain ar osod cyfeiriad strategol, monitro cynnydd mewn perfformiad, adnabod bylchau a gyrru datblygiadau yn y maes diogelu. Yn atebol i'r Panel sefydlwyd Panel Gweithredol Diogelu a fynychir gan gynrychiolwyr o bob Adran o fewn y Cyngor.

Fel rhan o'r rhaglen waith parhawyd gyda'r rhaglen hyfforddiant ar gyfer staff mewnol ac allanol ac aelodau etholedig er mwyn sicrhau bod ymwybyddiaeth o'r materion pwysig dan sylw yn ymledu ymhellach.

Gyda'r bwriad o sicrhau ansawdd ac o ddatblygu arbenigedd yn y maes diogelu yn ystod y flwyddyn sefydlwyd uned diogelu benodol.

Cryhawyd systemau caffael y Cyngor hefyd yn sgil yr adroddiad gan sefydlu Grŵp Tasg Caffael a Chytundebau yn is grŵp i'r Panel Gweithredol ar Ddiogelu. Rhoddwyd arweiniad ar faterion diogelu o fewn llawlyfr gan bwysleisio'r angen i dystiolaethu bod recriwtio diogel, hyfforddiant diogelu priodol a chydymffurfiaeth a Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd (DBS) yn digwydd. Nodwyd hefyd fod angen rheolwr dynodedig yn gyfrifol am faterion diogelu yn mhob sefydliad.

3.2 Diogelu Plant

Arhosodd y nifer o blant ar y gofrestr amddiffyn plant yn gyson. Ddiwedd 2014/15 roedd 84 plentyn yn hanu o 47 aelwyd ar y gofrestr (85 plentyn ddiwedd 2013/14). Mae gennym fesurydd lleol i fesur 'cyfradd y plant a gafodd eu trafod mewn goruchwyliaeth, lle rhoddwyd ystyriaeth i niwed sylweddol (a'r ateb wedi ei gofnodi)' ac roedd ein perfformiad yn 100% yn ystod 2014/15. Eifen arall a chaiff ei mesur gennym yw 'cyfradd yr asesiadau risg a gafodd eu cyflwyno i Gynadleddau Achos a oedd yn cael eu hystyried yn rhai a oedd yn dangos ansawdd wrth wneud penderfyniadau'. Roedd ein perfformiad ar gyfer 2014/15 yn 98%.

Yn ystod Ebrill a Mai 2014 cynhaliwyd archwiliad gan Arolygaeth Gwaith a Gofal Cymdeithasol Cymru (AGGCC) o drefniadau'r Cyngor i gynllunio gofal ar gyfer y plant a'r bobl ifanc hynny sydd fwyaf bregus ac sy'n arddangos ymddygiadau heriol allai eu gosod mewn perygl. Roedd yn gofyn a oedd ymarfer yn hyrwyddo gwranddo ar lais plant ac yn hyrwyddo gwell canlyniadau iddynt. Pennodd yr arolygwyr bod trefniadau sefydlog mewn lle yng Ngwynedd a disgrifiwyd y gweithlu fel un sefydlog gyda moral uchel. Nodwyd nifer o wersi i'w dysgu a meysydd i'w datblygu yn ogystal â negeseuon cadarnhaol. Rhannwyd

canfyddiadau'r archwiliad gyda'r Panel Rhiantu Corfforaethol, Y Panel Strategol Diogelu Corfforaethol a Chabinet y Cyngor.

3.3 Diogelu Oedolion

Yn ystod 2014/15, bu newid yn y strwythur diogelu oedolion. Bellach mae Bwrdd Rhanbarthol mewn lle gyda Grwpiau Gweithredol lleol ar batrwm is rhanbarthol yn atebol iddo.

Yn ystod 2014/15, derbyniwyd 178 cyfeiriad Amddiffyn Oedolion Bregus (POVA) yng Ngwynedd, o'i gymharu â 187 y flwyddyn cynt. O ran achosion Dyrchafu Pryderon ('Escalating Concerns'), bu i ni ymdrin â 4 achos yn 2014/15, o'i gymharu â 2 yn 2013/14. Rydym wedi cydweithio â gweddill awdurdodau Gogledd Cymru i gytuno ar drefn Dyrchafu Pryderon rhanbarthol yn cynnwys cyhoeddi cyfarwyddiadau cyffredin ar draws y Gogledd.

Yn dilyn dyfarniad barnwrol Gorllewin Caer, mae'r meini prawf ar gyfer gweithredu rheoliadau Diogelu Rhag Colli Rhyddid (DoLS) wedi eu haddasu. Gwelwyd cynnydd sylweddol yn y nifer o geisiadau DoLS yma yng Ngwynedd. Yn 2013/14 derbyniwyd 7 cais yng Ngwynedd ond erbyn 2014/15 cynyddodd y nifer i 365. Yn ystod y flwyddyn trefnwyd sesiynau hyfforddiant ar gyfer y gweithlu ac ar gyfer darparwyr. Yn ystod 2014/15, penodwyd cydlynnydd i Wynedd, a hyfforddwyd 3 Asesydd Lles Gorau i gynorthwyo gydag ymateb i'r cynnydd mewn ceisiadau.

4.Gwella Gwasanaethau i Oedolion

4.1 Mesuryddion

O'r 4 mesurydd cenedlaethol statudol, roedd perfformiad 2 o'r rhain eleni yn well na'r llynedd, roedd 1 wedi gwaethygu ac 1 arall, er wedi lleihau, wedi gwella yn ôl ein gweledigaeth leol. Mae gan y gwasanaeth hwn hefyd 24 o fesuryddion eraill, sy'n gymysgedd o rai cenedlaethol anstatudol a rhai lleol. Gellir cymharu perfformiad â 2013/14 ar gyfer 17 ohonynt. O'r 17 roedd perfformiad 8 ohonynt (47%) wedi gwella, 1 wedi aros yn gyson (6%) ac 8 (47%) wedi gwaethygu rhwng 2013/14 a 2014/15.

Mae ein llwyddiant i gwblhau adolygiadau statudol o gynlluniau gofal wedi cynyddu'n raddol dros y chwe blynedd ddiwethaf ond wedi llithro ychydig eleni i 82.7% o'i gymharu â 85.3% llynedd.

Llwyddwyd eto eleni i berfformio yn arbennig o dda o ran osgoi oedi wrth ryddhau cleifion o'r ysbyty am resymau gofal cymdeithasol. Mae hyn yn dystiolaeth o'r modd yr ydym yn ymdrechu'n barhaus i gydweithio gyda'r Bwrdd Iechyd. Roedd ein perfformiad ar gyfer 2014/15 yn 1.2 am bob 1,000 o'r boblogaeth dros 75 oed* (*data lleol, i'w gadarnhau gan yr Uned Data Llywodraeth yn yr Haf gan mai lechyd sy'n adrodd). Roedd ffigwr Cymru ar gyfer 2013/14 yn 4.7 am bob 1,000 o'r boblogaeth.

Ar ddiwedd 2014/15, roedd ein perfformiad ar gyfer cyfradd y bobl a gefnogir i fyw gartref yn 45.44 am bob 1,000 o'r boblogaeth dros 65 oed, o'i gymharu â ffigwr tebyg iawn y flwyddyn flaenorol, sef 46.21. Noder fod ein sylwadau hanesyddol, fod casglu'r mesurydd yn anghyson ar draws awdurdodau, wedi dwyn ffrwyth eleni gyda chanllawiau clir wedi mynd i'r Cynghorau i gadarnhau.

Yn 2014/15 datblygwyd trefniadau ar gyfer dadansoddi ein darpariaeth a gwariant ar ofal cartref, a hynny ar sail ddaearyddol, oedran, anghenion, costau, dwysedd a natur y gwasanaeth. Golyga hyn bod modd i ni ddadansoddi'r data mewn dull lle gellir adnabod yn union lle, ac felly pam, mae newidiadau yn y gwasanaeth yn digwydd a hyn yn galluogi'r gwasanaeth allu ymateb a gweithredu fel sy'n briodol pan fo angen.

Ar ddiwedd 2013/14, ar draws Cymru, roedd cyfartaledd o 19.84 person am bob 1,000 o'r boblogaeth dros 65 oed wedi eu cefnogi mewn cartref preswyl neu nyrsio. Roedd ein ffigwr cyfatebol ni yn 25.59 ar gyfer 2013/14 ond mae hyn bellach wedi gostwng i 24.15. Yn dilyn dadansoddiad, roedd yn glir mai mewn Gofal Nyrsio oedd y cynnydd yn 2013/14, ac o fewn y maes hwnnw mae'r gostyngiad wedi bod yn 2014/15.

4.2 Rhaglen Wella

Adolygiad Gosod Cyfeiriad i Wasanaethau Pobl Hŷn a Gweithio'n Integredig

Mae 2014/15 wedi bod yn gyfnod o osod sylfeini cadarn ar gyfer gwasanaethau i Oedolion yng Ngwynedd. Er mwyn cyflawni hyn cynhaliwyd Adolygiad Gosod Cyfeiriad i Wasanaethau Pobl Hŷn sef adolygiad manwl o ymarfer fel ag y mae heddiw ynghyd ag argymhellion ar gyfer ymarfer y dyfodol. Cyhoeddir y rhain ym mis Medi 2015. Ochr yn ochr â'r adolygiad hwn, mae staff Gwasanaethau Cymdeithasol a'r Gwasanaeth Iechyd wedi bod yn adolygu'r modd y mae'r system yn ei chyfanrwydd yn gweithio ar gyfer Pobl Hŷn a Phobl ag Anableddau Corfforol. Gyda chefnogaeth cwmni arbenigol o'r

enw Vanguard ceisiwyd darganfod yr hyn sy'n cyfri i'n defnyddwyr, ac yn greiddiol i hyn wedyn ceisio deall y meddylfryd sydd wedi ein harwain i fod yn gweithio yn y modd cyfredol.

Arweiniodd hyn i dreialu ffordd newydd o weithio gan sefydlu tîm aml disgyblaethol ar y cyd rhwng Gwasanaethau Cymdeithasol a'r Gwasanaeth Iechyd yn Ysbyty Alltwen, Tremadog. Trwy ddychmygu sut fyddai system 'ddelfrydol' yn edrych i'n defnyddwyr datblygwyd pwrpas newydd a set newydd o egwyddorion gweithredol.

Pwrpas newydd: "Fy helpu i fyw fy mywyd fel 'dwi isio"

Egwyddorion gweithredol newydd:

1. Yr hyn sydd yn cyfri i'r unigolyn yn ganolog i bopeth a wnawn.
2. Cael sgwrs gyda'r unigolyn ynglŷn â'u stori a'u cryfderau yr hoffent adeiladu arnynt; gan eu cefnogi i wneud penderfyniadau gwybodus.
3. Gwneud penderfyniadau hefo'r unigolyn ar yr amser cywir ac yn y man cywir.
4. Ymyraethau wedi'i selio ar yr hyn sy'n cyfri i'r unigolyn trwy weithio mewn partneriaeth hefo'i cysylltiadau personol.
5. Cadw perchnogaeth gan dynnu arbenigedd i mewn lle bo'r angen.
6. Gwybodaeth yn canolbwyntio ar yr hyn sy'n cyfri i'r unigolyn, ac i bawb sydd ei angen gael mynediad rhwydd ato.
7. Mae ein mesuryddion yn gyrru ein dysgu a'n ffordd system lawn o weithio.
8. Ein bod yn gweithio fel un tîm.
9. Arweinwyr yn gweithredu i ddiddymu rhwystrau gan alluogi darpariaeth gwasanaeth effeithiol.

Mae'r tîm bellach yn weithredol yn ardal Porthmadog ers mis Ionawr 2015, ac er bod y gwaith yn ddatblygol a'i bod yn ddyddiau cynnar iawn o ran mesur effaith, mae canlyniadau positif iawn eisoes yn dod i'r golwg.

Yn ddibynnol wrth gwrs ar lwyddiant y gwaith ym maes Pobl Hyn ac Anableddau Corfforol, rhagwelir y byddwn yn datblygu ac yn gweithredu'r un ymagweddiad yng ngweddill meysydd Oedolion sef Anableddau Dysgu ac Iechyd Meddwl.

Adolygiad Safon Gofal mewn Cartrefi Preswyl a Nyrsio

Yn dilyn cyhoeddi 'Lle i'w alw'n Gartref' sef adolygiad o safon gofal mewn Cartrefi Preswyl a Nyrsio yng Nghymru gan y Comisiynydd Pobl Hyn, aethom ati i lunio rhaglen waith er mwyn cyfarch y disgwyliaid. Bellach cymeradwywyd y rhaglen waith gan y Comisiynydd ac mae'r uwch reolwyr yn sicrhau fod y gweithredu perthnasol yn digwydd. Roeddem yn hyderus fod monitro materion 'caled' megis iechyd a diogelwch eisoes yn digwydd ond efallai yn llai hyderus ein bod yn monitro safon y gofal o bersbectif y defnyddiwr. Mae'r cynllun yma yn mynnu ein bod yn gwneud hynny a byddwn yn adrodd ar ein darganfyddiadau yn flynyddol.

Rhaglen Heneiddio'n Dda yng Nghymru 2014-2019

Mae *Heneiddio'n Dda yng Nghymru* yn rhaglen strategol pum mlynedd sydd wedi ei chynllunio i wella bywydau pobl hŷn drwy ganolbwyntio ar atal salwch, ynysu cymdeithasol a gwella a hyrwyddo byw'n annibynnol. Mae'n gweithredu ar sail cryfderau'r unigolyn ac yn rhoi sylw i sawl agwedd o fywyd megis

bregusrwydd, gwaith rhyng-gynhedlaeth, gwaith ataliol ac ymyrraeth gynnar. Mae hefyd yn pwysleisio pwysigrwydd gwranddo a chlywed llais pobl hyn a gweithredu ar sail yr hyn mae ymchwil yn ei ddweud sy'n effeithiol.

Swyddfa Comisiynydd Pobl Hŷn Cymru sy'n gyrru'r agenda yma. Mae gofyn i bob Awdurdod Lleol yng Nghymru gyhoeddi rhaglen waith lleol erbyn diwedd Hydref 2015 sydd yn ymateb i ofynion y Strategaeth Pobl Hŷn (Gwedd 3) Llywodraeth Cymru 2013-23 a'r Rhaglen Heneiddio'n Dda yng Nghymru 2014-19.

Gwasanaethau Ataliol ac Ymyrraeth Gynnar

Yn unol â gofynion a disgwyliadau Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014, mae'r ffocws ar wasanaethau ataliol ac ymyrraethau cynnar wedi cynyddu yn y Sir. Cyn gweithredu unrhyw ddatblygiadau sylweddol y mae angen i ni wneud gwaith dadansoddol er mwyn canfod lle yn union y dylem roi ein hymdrechion o ran ymyrraeth gynnar ac ataliol.

Roeddem wedi ymrwymo, yn ystod 2014/15, i ganfod beth yw natur yr asedau cymunedol sy'n bodoli o fewn y Sir, ceisio diffinio natur yr ymyrraeth ataliol sy'n angenrheidiol a chael cytundeb ar beth y dylai rôl a chyfraniad y trydydd sector fod o safbwynt cwrdd â'r anghenion hyn. Er ein bod wedi gwneud gwaith ymylol, bydd hi bellach yn 2015/16 ar y gwaith yma yn cael ei wireddu a bydd yn cael ei ddatblygu law yn llaw gyda'r gwaith ffurfio cynllun gwaith heneiddio'n dda Gwynedd, a'r gwaith rhanbarthol mae'r Cyngor yn rhan ohono o ran datblygu Cyfeirlyfr Gwasanaethau electroneg.

Fodd bynnag mae sawl cynllun ataliol ac ymyrraeth gynnar wedi'i ddatblygu a'i ariannu yn 2014/15 drwy gyfrwng Cronfa Gofal Canolraddol Llywodraeth Cymru (gweler Pennod 2). Enghreifftiau amlwg yw'r sesiynau DementiaGo yng nghanolfannau hamdden y Sir; cefnogi gofalgwyr gwryw yn ardaloedd Dwyfor a Meirionnydd; ac ymgymryd â man addasiadau mewn tai pobl hŷn er mwyn hwyluso'r broses rhyddhau o'r ysbyty.

“Gwych. Mae'r ymarferion yn dda iawn, mae'r dosbarth yn gymaint o fodd o ryddhau straen fel nad wyf eisiau iddo orffen. Hwn yw uchafbwynt fy wythnos. Dwi yn teimlo'n brafiach yn cael mynd adref i edrych ar ôl y gŵr ar ôl y dosbarth. Mae hwn yn stress buster go iawn.”

Mynychwr sesiynau DementiaGO sydd yn gofalu am ei gŵr sy'n byw gyda dementia.

Ddiwedd Mawrth 2015, cynhaliwyd sesiwn yn y Galeri Caernarfon i bartneriaid maes gofal ac iechyd er mwyn ail lansio'r Teclyn Asesu Risg Codymu (FRAT) ac i hyrwyddo gwaith rhaglen Atal Codymu Gogledd Cymru. Mae'r rhaglen yn cael ei gefnogi gan bartneriaid o lechyd, yr Awdurdodau Lleol, a'r Trydydd sector a hynny o fewn ysbytai, y gymuned a chartrefi gofal. Mae'r gwasanaeth Atal Codymu, yn ogystal â'r broses teclyn asesu FRAT, ar gael i unrhyw un dros 65 oed sydd wedi cael codwm, neu sydd yn byderus o gydymu.

Yn ogystal yn ystod 2014/15 cynhaliwyd dosbarthiadau ymarfer er mwyn atal codymu a hynny drwy Gynllun Cyfeirio Ymarfer Cenedlaethol Gwynedd (NERS) ag adran Ffisiotherapi Bwrdd Iechyd Betsi Cadwaladr. Mae'r dosbarthiadau yma yn atal codymau ac ymarfer cydbwysedd, yn rhedeg am 32 wythnos ac ar gael i bobl dros 65 oed. Mae saith elfen yn perthyn i'r cynllun yn cynnwys cryfder,

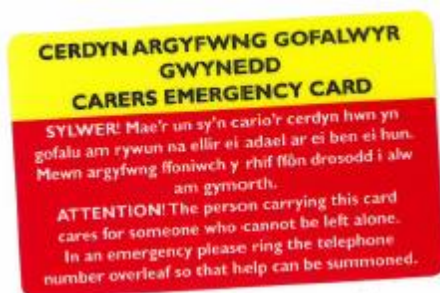
cydbwysedd, hyblygrwydd, dygnwch, gweithgareddau llawr, codi oddi ar y llawr a Thai chi. Rhaid cael cyfeiriad gan feddyg lleol i allu cymryd rhan yng nghynllun NERS.

Yn ystod 2014/15, bu i ni adolygu a diwygio ein gweithdrefnau ar gyfer darparu cefnogaeth Teleofal. Mae'r llyf mynediad wedi'i adolygu a'i ddiwygio gan olygu fod angen i bawb arwyddo cytundeb. Mae'r pecynnau teleofal syml wedi bod yn boblogaidd ers tro ac o gofio hynny, nid oedd cynnydd mawr iawn wedi bod rhwng 2013/2014 (406 pecyn) a 2014/15 (cynnydd i 466 pecyn). Fodd bynnag, y llynedd bu ymdrechion gan y gwasanaeth i hyrwyddo'r offer cymhleth a chafwyd llwyddiant gyda'r nifer o becynnau cymhleth yn cynyddu o 30 pecyn yn 2013/14 i 146 pecyn yn 2014/15.

Mae gwaith wedi cychwyn ym maes Anableddau Dysgu i ymgorffori egwyddorion y model 'Symud Ymlaen' ym mhob agwedd o'r gwasanaethau a gynigir. Yn ei hanfod, y weledigaeth yw sicrhau bod pob unigolyn yn cyflawni hyd eithaf ei allu, ac yn cael ei annog i anelu'n uwch a meithrin sgiliau a phrofiadau newydd o hyd. Bu ymdrechion yn ystod 2014/15 i adolygu pecynnau unigol ac i gryfhau'r berthynas gyda'r Bwrdd Iechyd. Cafwyd ymdrechion hefyd i ddatblygu cyfleoedd dydd cyflogedig ac hefyd sefydlu cynllun man diogel i'w beilotio yn Mangor. Bydd y gwaith yma yn parhau yn 2015/16, ac yn cynnwys ymgysylltu gyda defnyddwyr a'u teuluoedd ac ail lunio cynlluniau gofal i adlewyrchu'r canlyniadau disgwylidig i'r defnyddwyr gwasanaeth.

Mae cryn ffocws ar y maes Gofalwyr yn y Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol Iechyd a Llesiant (Cymru) 2014 ac mae gwaith wedi mynd rhagddi o fewn y maes yma eto yn 2014/15. Lluniwyd dogfen strategaeth gofalwyr i Wynedd o dan oruchwyliaeth Partneriaeth Gofalwyr Gwynedd. Lluniwyd llyfryn argyfwng i ofalwyr a hefyd lansiodd cerdyn argyfwng. Mae trafodaethau yn parhau i sicrhau gwell cydweithio gyda Phartneriaeth Gofalwyr Môn i'r dyfodol.

Mae'r cynllun Cerdyn Argyfwng Gofalwyr Gwynedd yn agored i unrhyw un sy'n edrych ar ôl rhywun sy'n dibynnu ar ofalwr oherwydd bod ganddynt salwch, anabledd neu eu bod yn fregus. Drwy ymaelodi efo'r cynllun rhad ac am ddim, mae'r gofalwr yn derbyn cerdyn maint cerdyn credyd, sy'n nodi aelodaeth o'r cynllun gyda rhif ffôn Gwasanaethau Cymdeithasol a rhif adnabod unigryw.

Mae'r gwasanaethau brys a staff ysbytai yn gwybod beth yw arwyddocâd y cerdyn ac o weld bod unigolyn yn cario'r cerdyn, os yw ef neu hi yn cael eu taro'n wael neu'n cael damwain difrifol, gwyddant fod rhywun sy'n llwyr ddibynol ar gyfer gofal sylfaenol yn cael eu rhoi mewn sefyllfa anodd yn sgil absenoldeb y gofalwr. Bydd y Gwasanaethau Gofal yn cysylltu gyda'r bobl sydd wedi cael eu henwebu gan y gofalwr.

Darpariaethau dwys

Adolygiad o'r Gwasanaeth Galluogi

Mae'r gwasanaeth yma wedi ei seilio ar egwyddor o hybu annibyniaeth a pheidio creu dibyniaeth. Mae yn weithredol yng Ngwynedd ers Ionawr 2010. Mae yn wasanaeth sydd ar gael felly am gyfnod penodol, a gall hyn amrywio o ychydig o ddyddiau hyd at gyfnod o 12 wythnos. Mae'n wasanaeth sydd

yn cael ei ddarparu gan weithwyr gofal cartref gyda chefnogaeth arbenigol therapyddion galwedigaethol.

Ymddengys o'r mesuryddion yr ydym yn eu defnyddio ein bod yn llwyddo gyda'n cynlluniau galluogi ac yn sgil hyn wedi sicrhau arbedion. Fodd bynnag cynhaliwyd adolygiad rheolaethol gan y Gwasanaeth Pobl Hŷn yn 2014/5 ac, ymddengys er fod rhai agweddau yn gweithio'n dda y dylid newid agweddau eraill ar gyfer y dyfodol.

Y prif agweddau sydd angen eu newid neu lle bo gwersi i'w dysgu yw:

- ymddengys bod enghreifftiau o unigolion yn derbyn gwasanaeth galluogi er y byddent wedi cryfhau heb y mewnbwn yma.
- ei fod yn wasanaeth gymharol ddrudd i'w ddarparu ac angen gwneud y defnydd gorau o'r adnodd drwy dargedu effeithiol a monitor cadarn
- dylai mesur perfformiad fod yn edrych ar gyflawni canlyniadau wedi'i cytuno gyda'r defnyddiwr ar gychwyn yr ymyrraeth

Bwrdd Prosiect Lletya Cyngor Gwynedd

Mae datblygiadau sylweddol yn digwydd o dan faner y Bwrdd Prosiect Lletya. Mae'r gwaith o ddatblygu unedau byw i bobl ag anableddau dysgu ar safle Pant yr Eithin Harlech yn prysur ddod i derfyn. O ran gwaith datblygu safle Frondeg, Caernarfon, mae opsiynau ar gyfer y safle wedi eu hadnabod ac mae angen eu gwerthuso a dod i benderfyniad ynglŷn â'r ffordd ymlaen er mwyn sicrhau lletya addas i'r dyfodol.

O ran gweledigaeth y Cyngor i sicrhau unedau tai gofal ychwanegol yn ardal Porthmadog, mae'r Cyngor bellach wedi sicrhau gwerthiant safle cyn gartref preswyl Hafod y Gest, Porthmadog i gymdeithas tai cofrestredig lleol. Rhagwelir cychwyn adeiladu'r datblygiad yn Hydref 2015 a'i gwblhau yn Ebrill 2017

Mae'r gwaith adeiladu wedi gorffen erbyn hyn ar Gae Garnedd, cynllun tai gofal ychwanegol £8.35 miliwn ym Mangor ac fe ddechreuodd y preswylwyr symud i mewn i'w cartrefi newydd yn Rhagfyr 2014. Mae'r cynllun yn cynnwys 15 o fflatiau gydag un ystafell wely a 27 fflat gyda dwy ystafell wely.

Mae Cae Garnedd yn gynllun gofal i bobl hŷn wedi'i ddatblygu mewn partneriaeth rhwng Tai Gogledd Cymru a Chyngor Gwynedd. Dyma'r cynllun gofal ychwanegol cyntaf o'i fath ym Mangor ac mae'n cynnig ffordd wahanol o fyw i bobl hŷn, i fyw'n annibynnol gyda gofal a chefnogaeth.

Erbyn diwedd 2014/15, roeddem wedi cyhoeddi drafft terfynol o Strategaeth Lletya Pobl Hŷn, fydd yn ymgorffori gofal preswyl a nyrsio. Mae'r ddogfen yma (a ragwelir ei fabwysiadu yn derfynol erbyn Hydref 2015) yn gosod cyfeiriad o ran dyfodol ein cartrefi preswyl. Bydd hefyd yn hwyluso'r gwaith o ddylanwadu ar y Cynllun Datblygu Lleol ac ar ddarparwyr preifat a rhai o'r trydydd sector allai fod â diddordeb mewn cydweithio â ni i ddatblygu'r amrediad gorau bosibl o gyfleoedd lletya i bobl hŷn.

Unedau Gofal Byrdymor Gwynedd

Yn Ionawr 2015, agorodd Cyngor Gwynedd unedau gofal tymor byr ym mhedwar o'i gartrefi gofal preswyl. Mae hon yn fenter ar y cyd gyda Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr. Drwy weithio gyda'i gilydd maent yn ceisio sicrhau bod trigolion Gwynedd yn cael y "gofal cywir, ar yr adeg gywir, yn

y lle cywir a chan y bobl broffesiynol gywir". Mae'r unedau wedi eu lleoli ym Mhlas y Don, Pwllheli; Bryn Blodau, Llan Ffestiniog; Llys Cadfan, Tywyn; a Phlas Pengwaith, Llanberis.

Gellir defnyddio'r ddarpariaeth yma'n hyblyg i ddarparu cyfnod o ofal seibiant ar gyfer defnyddwyr gwasanaeth sydd fel arfer yn derbyn gofal yn y cartref, neu i ddarparu cyfnod o ofal ar gyfer unigolion sydd wedi cael eu hasesu fel pobl a allai elwa o gyfod o ymyrraeth a chefnogaeth. Amcan hyn fyddai atal derbyniadau i'r ysbyty neu'r angen am ofal preswyl hir. Gallasent hefyd ddarparu cyfnod o ail alluogi / adsefydlu i unigolion sy'n dioddef neu sy'n gwella o salwch aciwt/codymau ac sydd angen cymorth, neu sydd angen eu monitro neu eu hadsefydlu gan dimau adsefydlu cymunedol, nyrsys cymunedol, gofal preswyl a staff cymorth.

5.Gwella Gwasanaethau i Blant

5.1 Mesuryddion

Er bod yr Adran wedi bod mewn cyfnod o newid, mae perfformiad yn erbyn mwyafrif y targedau cenedlaethol a lleol unai wedi gweld gwelliant parhaus neu gynnal perfformiad llynedd. Unwaith eto llwyddwyd i berfformio ymysg y goreuon yng Nghymru yn y meysydd rheini sydd yn cael effaith cadarnhaol ar fywydau plant, yn benodol sefydlogrwydd lleoliadau, canlyniadau addysgol plant sydd yn derbyn gofal ac mewn ymateb yn amserol i atgyfeiriadau i'r Gwasanaeth.

O'r 8 mesurydd cenedlaethol, roedd y perfformiad ar gyfer 2 yn well na'r llynedd, ac roedd wedi aros yn gyson ar gyfer 2 arall (50% cystal â, neu'n well na, 2013/14). Mae gan y gwasanaeth hwn 58 o fesuryddion eraill, sy'n gymysgedd o rai cenedlaethol anstatudol a rhai lleol. Gellir cymharu perfformiad â 2013/14 ar gyfer 52 ohonynt. O'r 52, roedd perfformiad 44 ohonynt (85%) wedi gwella neu aros yn gyson rhwng 2013/14 a 2014/15.

Yn ei adolygiad o berfformiad Gwynedd 2013/14, bu i Arolygaeth Gwaith a Gofal Cymdeithasol Cymru amlygu'r angen i wella neu gynnal perfformiad o ran amseroldeb asesiadau cychwynnol, gostwng y nifer y plant sy'n cael eu hailgyfeirio, ac amseroldeb cynadleddau amddiffyn plant.

O ran asesiadau cychwynnol, nodwyd yr angen i wella canran yr asesiadau cychwynnol sy'n cael eu cwblhau cyn pen saith diwrnod. Yn y flwyddyn llwyddodd y Cyngor i gwblhau 70% o fewn y gofyn amser sydd yn welliant ar 67% yn 2013/14 ond dal rhyw gymaint yn is na chanran gyfartalog o 72% yng Nghymru yn 2013/14. O ran camau ymateb mae un swydd gweithiwr cymdeithasol wedi ei ychwanegu at sefydliad y Tîm Derbyn cyfeiriadau. Mae bellach trefniant mewn lle i uwch weithiwr fod yn cymeradwyo'r asesiadau er mwyn gwella'r perfformiad 7 diwrnod ac adroddiadau rheolaidd yn cael ei gynhyrchu i atgoffa rheolwr o achosion sydd angen eu cau.

Mewn perthynas ag ailgyfeiriadau, gwelwyd man welliant ym mherfformiad Gwynedd sydd yn galonogol ac yn adeiladu ar welliant blynyddoedd blaenorol. Mae'r 25.7% yn 2014/15 o'i gymharu â 26.6% yn 2013/14 ac 30% yn 2012/13 ond yn is na 22.2% Cymru yn 2013/14. Mae'r Adran Plant a Chefnogi Theuluoedd yn monitro hwn yn agos er mwyn sicrhau a chynnal y gwelliant parhaus ac mae systemau bellach yn gwahaniaethu rhwng cyfeiriadau a hysbysiadau, lle nad oedd hyn yn wir yn y gorffennol, sydd wedi arwain at welliant.

Yn ystod y flwyddyn, ac er gwaethaf problemau staffio, gwelwyd y perfformiad o ran amseroldeb cynadleddau amddiffyn plant yng Ngwynedd yn cael ei gynnal. (Roedd y canran yn 95.7% yn 2014/15 o gymharu â 96.9% yn y flwyddyn flaenorol.)

Un maes a dderbyniodd sylw yn y flwyddyn, a hynny ar lefel Pwyllgor Craffu Gwasanaethau'r Cyngor, oedd canran yr ymweliadau statudol â phlant sy'n derbyn gofal yn digwydd ar amser. Mi roedd cyrhaeddiad 2014/15 yn 88.9% sydd yn barhad o'r gwelliant mewn perfformiad yn flynyddol ers 2010 ac yn gynnydd ar 83.7% yn 2013/14, a hefyd yn uwch na lefel Cymru o 85.3%.

Nododd arolygiad cenedlaethol AGGCC Arolygaeth Gwaith a Gofal Cymdeithasol Cymru o Blant Mewn Gofal yr angen i ddatblygu'r cyfleoedd i blant sy'n derbyn gofal i fanteisio ar wasanaethau iechyd sylfaenol a llety camu ymlaen. Fel rhan o'i gyfrifoldebau rhiantu corfforaethol, cydnabyddai'r Cyngor ei

gyfrifoldeb o sicrhau bod modd i'r plant y mae'n gofalu amdanynt ddefnyddio gofal iechyd sylfaenol. Gwelwyd y perfformiad ar gyfer cofrestru gyda Meddyg Teulu cyn pen 10 diwrnod yn gwella yn 2014/15 ac yn 87.4% ond dal ychydig yn is na lefel Cymru o 88.3% yn 2013/14. Er bod canran yr asesiadau iechyd ar gyfer plant sy'n derbyn gofal wedi gwella eto eleni i 50.6%, mae'n parhau i fod lawer yn is na'r ganran gyfartalog yng Nghymru, sef 81%. Mae hyn yn peri pryder i'r Cyngor ac mae'n faes sydd yn cael sylw gan y Panel Rhiantu Corfforaethol sydd yn parhau i geisio cynnal y drafodaeth gyda BIPBC i weld gwelliant yn y sefyllfa.

5.2 Rhaglen Wella

Trefniadau Rhiantu Corfforaethol

Bu 2014/15 yn flwyddyn o ddatblygu'r Strategaeth Rhiantu Corfforaethol. Mae'r gwaith yma yn parhau gyda fersiwn drafft o'r strategaeth wedi ei lunio ac wedi bod yn destun trafodaeth yng nghyfarfodydd y Panel Rhiantu Corfforaethol. Bu i'r Panel Rhiantu Corfforaethol weithio gyda phlant sy'n derbyn gofal yn ystod 2014/15 er mwyn darparu amlinelliad i'r camau gweithredu y byddai rhaid i'r Cyngor eu cymryd er mwyn cynorthwyo plant mewn gofal.

Bydd angen i aelodau ddarparu mwy o gymorth er mwyn sicrhau bod y nodau strategol yn cael eu perchnogi mewn ffordd effeithiol a'u troi yn gamau gweithredu ar draws gwasanaethau'r Cyngor a gan asiantaethau partner. Bydd hyn yn sicrhau gofal iechyd priodol, gwell uchelgais addysgol gyda chefnogaeth addas a phriodol a chyfleoedd cyflogaeth a phrofiadau gwaith hyfwr yn y Cyngor ar gyfer plant sy'n derbyn gofal.

Cynllunio Strategol

Yn ei adolygiad o berfformiad Gwynedd 2013/14, bu i AGGCC Arolygaeth Gwaith a Gofal Cymdeithasol Cymru amlygu'r angen i fod yn gwneud gwell defnydd o'r wybodaeth gan baneli plant sy'n derbyn gofal a hynny er mwyn disgrifio tueddiadau ac anghenion y boblogaeth. Amlygwyd nad oedd systemau'r Cyngor yn cipio proffil o boblogaeth y plant sy'n derbyn gofal yn rheolaidd, a'u hanghenion a aseswyd a bod yr wybodaeth hon yn hanfodol os yw'r awdurdod yn mynd i werthuso effeithiolrwydd ei strategaethau lleoli a pharhad, a rhagweld yr angen am adnoddau yn y dyfodol.

Mae gan yr Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd eisoes baneli cynllunio gofal parhaol, panel adnoddau i edrych ar geisiadau o'r newydd yn ogystal â phanel comisiynu lleoliadau statudol. Mae Panel Rheoli Lleoliadau wedi ei sefydlu yn ychwanegol a hynny yn sgil canfyddiadau'r adolygiad "Dechrau i'r Diwedd" Plant. Bydd hwn yn cadw'r ffocws ar lleoliadau newydd gan sicrhau fod lleoliadau yn cyfarfod anghenion plant, fod cynlluniau addas ar waith i gynllunio ar gyfer y dyfodol ar gyfer plant gan osgoi unrhyw oediad, a bod y Cyngor yn cael gwerth am arian o'r lleoliadau. Rydym yn symud i gryfhau'r modd yr ydym yn crynhoi'r wybodaeth a ddaw am anghenion gofal o'r paneli hyn i fwydo i strategaethau gofal y gwasanaeth. Bydd yr Adran yn gallu adnabod tueddiadau yn deillio o'r paneli yma ond rhaid cydnabod mai proses dros amser fydd hyn mewn gwirionedd.

Cafwyd datblygiadau hefyd yn y flwyddyn o ran y cynllunio strategol gyda BIPBC yn y Gwasanaeth Iechyd Meddwl Plant a'r Glasoed (CAMHS), ac mae cyfarfodydd rheolaidd bellach yn cael eu cynnal er mwyn gwella'r berthynas strategol i'r dyfodol.

Darpariaeth cefnogaeth - ymwybyddiaeth a defnydd o wasanaethau eiriolaeth

Adroddodd arolygiad cenedlaethol AGGCC o Blant Mewn Gofal bod pobl ifanc yn dweud eu bod yn cael eu hannog i fynychu eu hadolygiadau a bod eiriolaeth ar gael. Fodd bynnag gwelwyd nad oedd rhai o'r bobl ifanc a welwyd yn ymwybodol o'r gwasanaeth eiriolaeth a bod y niferoedd yn manteisio ar y gwasanaeth eiriolaeth yn isel. Nodwyd bod diffyg eiriolwyr sy'n siarad Cymraeg yn rhwystr.

Yn ystod y flwyddyn mae gwaith wedi digwydd drwy grŵp tasg a gorffen rhanbarthol i ail ddylunio gwasanaethau eiriolaeth statudol ar gyfer plant a phobl ifanc er mwyn sicrhau gwasanaeth o ansawdd uchel sydd yn rhoi gwerth am arian ac yn bodloni canllawiau Llywodraeth Cymru yn ogystal ag argymhellion Comisiynydd Plant Cymru. Canlyniad y gwaith yma yw bod darparwr eiriolaeth wedi derbyn cytundeb i ddarparu ar draws y chwe Sir yn y Gogledd yn weithredol o Ebrill 1af, 2015. Yn sgil hyn hefyd rydym yn cyfrannu tuag at adolygiad o wasanaethau eiriolaeth genedlaethol gyda'r bwriad o sefydlu gwasanaeth cenedlaethol yn y dyfodol agos.

Gwasanaethau Ataliol ac Ymyrraeth Gynnar

Yn ystod 2013/14, cwblhawyd yr adolygiad 'Dechrau i'r Diwedd' oedd wedi ei gychwyn ym maes Plant. Daethpwyd i'r prif gasgliad bod angen lleihau'r nifer o blant sydd mewn gofal, ynghyd â'r costau sy'n deillio o hynny. Bu i ran helaeth o raglen waith yr Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd ar gyfer 2014/15 gael ei selio ar yr argymhellion a wnaed yn sgil yr adolygiad.

Dechrau'n Deg

Mae'r datblygiadau ar y gweill i ddatblygu sawl menter drwy nawdd cyfalaf Dechrau'n Deg. Mae'r flwyddyn ddiwethaf wedi bod yn gyfnod o baratoi a chynllunio at y mentrau yma a fydd yn golygu fod gwasanaeth ar gael ym Methesda a Thalysarn fydd yn cynyddu'r niferoedd o blant cyn oed ysgol fydd yn derbyn gwasanaethau yn sylweddol. Rhagwelir y bydd hyn yn uchafu cyfleoedd i blant ac yn cyflawni gofynion y cynllun yn llawn. Yn ystod y cyfnod nesaf mae bwriad i ymestyn y cynllun yn ehangach i gynnwys ardaloedd Dolgellau, rhannau o Benygroes a Gallt y Sil yng Nghaernarfon.

Tîm Gyda'n Gilydd

Mae Tîm Gyda'n Gilydd (Tîm o amgylch y Teulu) yn eistedd o fewn yr Adran newydd. Cyn Ebrill 2014 roedd y tîm yn gyfrifoldeb yr Adran Addysg. Pwrpas y tîm yw cynorthwyo teuluoedd er mwyn mynd i'r afael â phroblemau cymdeithasol, iechyd ac addysgol fel maent yn datblygu a hynny drwy osod y tîm o amgylch y teulu. Mae'n raglen wirfoddol sy'n golygu nad oes rhaid i wasanaethau eraill, fel y Gwasanaethau Cymdeithasol, orfod camu i mewn i ddatrys pethau. Mae'r tîm yn parhau i ddatblygu ac mae ymwybyddiaeth o'r tîm yn parhau i gryfhau gyda llif cyson ac addas o gyfeiriadau yn dod i sylw gan amrywiaeth eang o asiantaethau.

"Ein prif neges yn Gyda'n Gilydd yw rhoi'r teulu wrth galon y gwasanaethau. Felly pan maent mewn angen – er enghraifft os ydynt yn ei chael yn anodd i fyw ar yr arian sy'n dod i fewn neu os ydi eu plant yn cael problemau ymddygiad – mae'r gwahanol asiantaethau yn dod at ei gilydd i'w cefnogi."

Aelod Cabinet Plant a Phobl Ifanc Cyngor Gwynedd

Comisiynwyd a derbyniwyd adroddiad o Brifysgol Oxford Brookes yn ystod y flwyddyn i werthuso'r Tîm ac fe ddaeth i ganlyniadau cadarnhaol iawn am ansawdd y Gwasanaeth gan hefyd gyflwyno nifer o argymhellion i'w hystyried yn ystod y flwyddyn sydd i ddod. Mae gwaith pellach i'w wneud i gytuno ar gyfeiriad strategol y tîm i'r dyfodol yn sgîl nifer o newidiadau a ddaw gyda'r Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant, ond mae yn galonogol fod cydweithio agos yn datblygu rhwng y tîm a'r gwasanaeth statudol o fewn yr Adran gyda datblygiadau yn digwydd o ran cytuno ar drefniadau cyfeirio o'r naill wasanaeth i'r llall er mwyn targedu anghenion teuluoedd yn well ac o hynny rheoli'r galw am wasanaethau statudol.

Tîm Trothwy Gofal

Un o'r materion oedd yn cael ei ddatblygu ar ddiwedd 2014 oedd sefydlu Tîm Trothwy Gofal oedd yn ganlyniad i gynnal adolygiad 'Dechrau i'r diwedd' yn y gwasanaeth. Ers dechrau Chwefror mae'r tîm yn weithredol ac yn gweithio ar achosion. Pwrpas y tîm yw gweithio yn ddwys gyda theuluoedd er mwyn unai arbed plentyn rhag dod i ofal neu i ddychwelyd plentyn, lle bo hynny yn ddiogel, i'w gartref o ofal. Mae hwn yn ddatblygiad cyffrous a phwysig i drawsnewid y gwasanaeth ac i wella canlyniadau i blant a phobl ifanc. Mae'r arwyddion cychwynnol yn galonogol o ran canlyniadau i deuluoedd o'r ychydig achosion sydd wedi derbyn sylw, a bydd y cyfnod nesaf yn gyfle euraidd i fanteisio ar sgiliau'r tîm yma i drawsnewid y gwasanaeth.

Darpariaethau dwys

Ar ddiwedd Mawrth 2015 roedd gan yr Adran 106 o unedau maethu wedi eu cofrestru ac mae'r gwaith recriwtio yn parhau i fynd yn ei flaen yn gryf. Cafwyd yr arolwg blynyddol o'r gwasanaeth maethu yn Rhagfyr 2014 a oedd yn canolbwyntio eleni ar ansawdd bywyd y plant a'r bobl ifanc sydd mewn gofal maeth. Yr ydym yn hynod o falch o ganlyniad yr arolwg.

***'...mae gan y bobl hynny sydd yn defnyddio'r Gwasanaeth maethu lawer o feddwl ohono.... mae'r gwasanaeth maethu a ddarperir gan Gyngor Gwynedd yn sicrhau fod amrywiaeth o leoliadau maethu i blant a phobl ifanc...mae'r gwasanaeth wedi gwneud cynnydd drwy annog gofalwyr maeth i gymryd rhan yn y broses o ddatblygu'r gwasanaeth...'* (Adroddiad Archwiliad Maethu AGGCC 2014)**

Rydym yn parhau i fod yn rhan o wasanaeth Rhanbarthol ym maes mabwysiadu ac mae'r gwasanaeth yn derbyn adolygiad ar hyn o bryd gan fod y cytundeb partneriaeth wreiddiol yn tynnu tua'i derfyn. Ail sefydlwyd bwrdd rheoli ar ei gyfer ac mae Gwynedd yn cael ei gynrychioli yn llawn.

Mae'r Adran wedi bod yn un o dri awdurdod sydd yn rhan o gynllun peilot 'Pan Fydda i'n Barod' gan Lywodraeth Cymru. Mae yn gynllun sydd yn hybu pobl ifanc i ymestyn eu lleoliadau maeth tu hwnt i'w pen-blwydd yn ddeunaw oed a symud allan o ofal mewn cyfnod yn eu bywydau lle maent yn fwy parod i wneud hynny. Yn ystod y flwyddyn ddiwethaf mae saith o bobl ifanc yng Ngwynedd wedi manteisio ar y cynllun yma ac wedi elwa o'r cyfle.

Yn ystod y flwyddyn sydd i ddod byddwn yn cymryd rhan mewn gweithdai a seminarau cenedlaethol i rannu gwybodaeth am y cynllun cyn iddo ddod yn statudol yn ystod 2015/16. Mae'r grŵp monitro wedi cyflwyno adroddiad i'r Llywodraeth ar ddiwedd y cyfnod peilot.

Mae cyfleoedd gwaith a hyfforddiant i bobl ifanc yn parhau i gael eu hybu a'u hannog ac rydym yn parhau i weithio yn agos gyda swyddogion gyrfaoedd i sicrhau fod pobl ifanc yn cael cyfleoedd i gymryd rhan mewn cyrsiau i'w paratoi at waith.

6.Llywodraethu

Mae nifer o swyddogaethau cefnogol sydd angen eu cyflawni yn effeithiol ar draws meysydd plant ac oedolion er mwyn gosod sylfeini fydd yn ein galluogi i gynnal safonau.

6.1 Perfformiad ac Ansawdd

Amlygwyd yr angen i wella trefniadau sicrhau ansawdd gan Arolygaeth Gwaith a Gofal Cymdeithasol Cymru yn ystod adroddiad gwerthuso blynyddol y llynedd. Un o'r prif ddatblygiadau yn ystod y flwyddyn oedd sefydlu'r Uned Ddiogelu ac Ansawdd ar draws y gwasanaethau plant ac oedolion. Mae'r cydlynnydd amddiffyn oedolion bregus yn aelod o'r tîm yma erbyn hyn ynghyd â swyddogion adolygu annibynnol a'r cydlynnydd amddiffyn plant dan arweiniad un rheolwr. Mae'r uned wedi llwyddo i gynnal perfformiad boddhaol iawn ym maes cynnal adolygiadau statudol a chynadleddau amddiffyn plant.

Bu i'r uned gyfrannu yn helaeth tuag at gynnal gweithdai diogelu ar gyfer Rheolwyr ac Aelodau Etholedig yn ystod y flwyddyn ac mae bwriad i barhau gyda'r gwaith yma yn ystod y flwyddyn sydd i ddod ynghyd â pharatoi ar gyfer y newidiadau a ddaw yn sgîl Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 ym maes ymarfer diogelu plant ac oedolion pan ddaw'r Ddeddf yn weithredol ym mis Ebrill 2016.

Mae gallu'r cyngor i adrodd am berfformiad mewn ffordd fanwl wedi parhau i wella. Mae'r trefniadau rheoli risg o fewn y gwasanaeth wedi gwella wrth wneud defnydd rheolaidd o gofrestr risg, a'i diweddarau. Rydym hefyd yn monitro trwy gyfrwng system yn seiliedig ar y model llywodraethu gwasanaethau cymdeithasol.

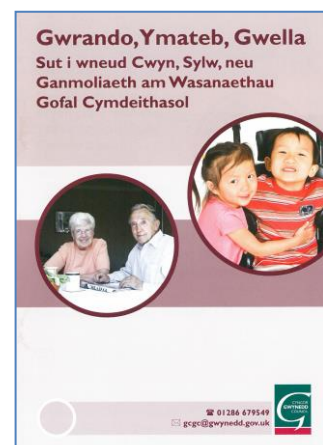
O ran data datblygwyd system newydd ym Mawrth 2014 er mwyn tynnu data yn uniongyrchol o system Rheoli Cofnodi Data'r Adran ac adrodd ar ansawdd data. Mae gwaith llunio strategaeth sicrhau ansawdd ar draws yr Adran Oedolion lechyd a Llesiant yn mynd rhagddo gyda threfniadau wedi eu peilotio yn 2014/15.

Byddwn yn paratoi adroddiad chwarterol gan dynnu at ei gilydd y prif negeseuon o gwynion, dangosyddion perfformiad, unrhyw archwiliadau a gwybodaeth drwy'r drefn fonitro contractau. Bwriad yr adroddiad fydd crynhoi'r holl wybodaeth ac yna amlygu'r prif negeseuon a risgiau. Y mae cynnal archwiliadau ansawdd ymarfer gwaith cymdeithasol bellach yn rhan o'r cynlluniau.

Bydd fframwaith gwarantu ansawdd plant yn cael ei ffurfioli fel rhan o raglen waith Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd yng nghyfnod blwyddyn berfformiad 2015/16.

Cwynion

Ar 1af o Awst 2014 daeth trefn gwynion statudol newydd i rym gan ddisodli'r canllawiau cenedlaethol 'Gwrandu a Dysgu'. Bu i ni ymateb i'r newidiadau drwy lansio polisi lleol newydd a oedd yn adlewyrchu'r newidiadau, cynnal sesiynau codi ymwybyddiaeth i staff a rheolwyr a lansio taflen wybodaeth newydd i ddefnyddwyr. Mae prosiect hefyd ar

y gweill i gyd-weithio gyda pherson ifanc i ddatblygu taflen benodol i blant a phobl ifanc ar y drefn gwynion.

Mae dysgu o gwynion a defnyddio'r wybodaeth er mwyn gwella gwasanaethau yn thema bwysig o fewn meddylfryd Gwynedd o sicrhau bod y dinesydd yn ganolog i bob dim yr ydym yn ei wneud. Mae'r Cyfarwyddwr corfforaethol yn ystyried yr holl ymchwiliadau a gynhelir gan yr Ombwdsmon.

6.2 Llywodraethu Gwybodaeth a'n Strategaeth TG a Chyfathrebu

Yn ystod 2014/15 cynhaliwyd rhaglen hyfforddiant eang i gynyddu dealltwriaeth staff o bwysigrwydd parchu gwybodaeth a hynny yn sgil ymateb i nifer gynyddol o achosion yn y gorffennol lle na lwyddwyd i ddiogelu data yn effeithiol.

Yn dilyn chwarae rôl arweiniol a chanolog yn y prosiect caffael am system genedlaethol ac integredig ar gyfer Gofal Cymdeithasol ac Iechyd (Gofal Cymunedol), mae'r broses caffael wedi dod i ganlyniad positif o ddewis cyflenwr buddugol a hefyd wedi sicrhau cyllid canolog gan Lywodraeth Cymru i gyfrannu i'r pryniant (£6.7m).

Rydym yn cydweithio'n rhanbarthol ar gyfer mewnosod y system newydd CCIS (Community Care Information System) yn y dyfodol agos, a bydd hwn yn olynydd i'r system bresennol (RAISE) yng Gwynedd, ond yn cynnwys buddion pellach yn deillio o gydweithio a rhannu gwybodaeth.

6.3 Comisiynu a Chaffael

Comisiynu Strategol

Mae datblygu ein perthynas gyda'r trydydd sector yn parhau yn faes lle rydym angen cryfhau er mwyn sicrhau ein bod yn symud i fod yn gweithio'n llawer mwy cyd-gynhyrchiol â'r sector. Mae hyn yn allweddol er mwyn gosod y cyfeiriad ar weledigaeth i'r dyfodol o ran yr hyn fydd i'w gomisiynu o fewn y maes iechyd a gofal cymdeithasol.

Parheir i weithio ar lunio cynlluniau comisiynu cyfredol ar gyfer y meysydd Oedolion, Anableddau Dysgu ac rydym wedi cychwyn ar y gwaith o ddatblygu cynllun comisiynu iechyd meddwl am y tro cyntaf. Byddwn yn sicrhau bod y rhain yn ymgorffori'r egwyddor o weithio'n fwy integredig gan gynyddu'r ffocws ar gyd-gynhyrchu gwasanaethau ataliol ac ymyrraeth gynnar i'r dyfodol.

Bydd trefniadau a strwythurau comisiynu'r Adran Oedolion Iechyd a Llesiant yn cael eu hadolygu fel rhan o broses ail-strwythuro'r Adran gyda'r posibilrwydd o fod yn comisiynu ar sail llwybrau gofal i'r dyfodol.

Caffael a Chontractau

Mae Cyngor Gwynedd wedi parhau yn rhan o brosiect rhanbarthol 'Caffael 3 Sir', ac yn sgil y gwaith hwn rydym bellach wedi ymrwmo, ar y cyd â siroedd Fflint a Dinbych, i symud at drefn Rheolaeth Categori. Yn ystod 2015/16 bydd camau i'w cymryd i ddisodli'r Uned Comisiynu a Chontractau gwasanaethau cymdeithasol a sefydlu Uned Rheolaeth Categori fydd yn gweithredu'r drefn newydd o

gaffael i'r dyfodol. Disgwylir i hyn gryfhau ein perthynas a'n darparwyr a gwella ein trefniadau o ran prynu gwasanaethau priodol i gwrdd ag anghenion.

6.4 Datblygu'r Gweithlu a Hyfforddiant

Mae'r Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2104 wedi bod yn flaenoriaeth yn 2014/15 o ran cyd weithio yn genedlaethol a rhanbarthol ar gyfer anghenion datblygu gweithlu'r gwasanaethau. Mae hyfforddiant wedi'i gynnal ar gyfer gweithwyr cymdeithasol gyda chyfres o gyrsiau mwy penodol i'w cynnal i wahanol grwpiau o staff dros 2015/16.

Mae'r cynllun hyfforddi '*Active Support*' (tebyg i alluogi) yn y maes anabledau dysgu wedi bod yn llwyddiannus a'r sesiynau dilyniant wedi helpu efo'r broses integreiddio'r dysgu i ymarfer. Mae'r hyfforddiant model risg yn parhau yn flaenoriaeth yn y maes plant ac rydym yn symud at banel ar gyfer gweithwyr sydd eisieu symud i'r lefel nesaf o hyfforddiant uwch trwy dangos eu dealltwriaeth o'r dysgu a sut mae'n gweithio mewn ymarfer.

Bellach mae nifer o weithwyr wedi cofrestru ar y Rhaglen Cadarnhau Porth Agored a hyd yma mae 5 o weithwyr cymdeithasol Gwynedd wedi cwblhau'r cymhwyster yn llwyddiannus. Yn 2014/15, roedd cynllun prentisiaeth mewn gofal wedi rhedeg yn llwyddiannus efo 2 weithiwr wedi ei lleoli o'r colegau lleol mewn cartrefi yn ardal Caernarfon. Mae'r 2 bellach yn cwblhau'r cymhwyster addas ar gyfer ei swyddi ac wedi cael swyddi efo'r Cyngor. Mae'r cynllun am gael ei ymestyn yn 2015/16 i ardal Meirionnydd i geisio helpu efo'r her o recriwtio yn yr ardal.

Bu i staff Tîm Derwen (tîm integredig ar gyfer plant a phobl ifanc anabl a gwael) yn ogystal gyfrannu yn helaeth at yr agenda dysgu a hyfforddi yn ystod y flwyddyn. Bu i'r uned gymryd rhan mewn sesiynau hyfforddi ar y cyd gyda Phlant yng Nghymru i sôn am weithio integredig gyda phlant anabl a'u teuluoedd ac ynglŷn â darparu gwasanaethau trwy gyfrwng y Gymraeg.

Mae rheolwr yr Uned Datblygu Gweithlu yn eistedd ar sawl grŵp rhanbarthol neu genedlaethol sydd yn sicrhau ein bod mewn sefyllfa i ddylanwadu ar ddatblygiadau.

6.5 Ymgysylltu a chyd-gynhyrchu

Bydd ymdrechion hanner cyntaf 2015/16 yn cynnwys mapio gofynion ymgysylltu'r Adran dros y cyfnod nesaf mewn perthynas â'r rhaglenni trawsffurfio gwasanaethau.

O ran ymdrechion cyd-gynhyrchu, mae aelodau o staff wedi mynychu cyrsiau a digwyddiadau hyrwyddo gyd-gynhyrchu wrth ddatblygu a gweithredu gwasanaethau i'r dyfodol. O ran llwyddiant cyd-gynhyrchu diweddar, yn ystod y flwyddyn ddiwethaf rydym wedi llunio Grŵp Tasg a Gorffen, yn cynnwys defnyddwyr gwasanaeth, i gyd-gynhyrchu polisiau a chanllawiau Taliadau Uniongyrchol i Wynedd. Cymeradwywyd y polisiau a chanllawiau yma gan Gabinet Cyngor Gwynedd yn Ebrill 2015. Ein bwriad yn ystod 2015/16 yw parhau gyda'r gwaith o gyd gynhyrchu a sefydlu gweithdrefnau newydd gyda'r amcan o gynyddu'r defnydd o daliadau uniongyrchol.

7.Edrych i'r Dyfodol

7.1 Cynllun Strategol Strategol Cyngor Gwynedd 2013-17

Does dim angen pwysleisio eto'r her sy'n wynebu'r maes hwn i'r dyfodol, ac felly yn y bennod hon canolbwyntir ar y cyfleoedd gwirioneddol sydd o'n blaenau yn y blynyddoedd nesaf. Nodir hefyd y trefniadau sy'n eu lle ar gyfer cyflawni a chyfarch ein bwriadau.

Trwy adolygu'r Cynllun Strategol a ffocysu prif bwyslais strategol y Cyngor ar rhai cynlluniau trawsnewidiol allweddol bydd trefniadau perfformiad corfforaethol yn sicrhau sylw priodol ar gyfer cyflawni. Bydd ffocws arbennig yn cael ei roi ar ddatblygu ymhellach y cydweithio a'r integreiddio sydd ar waith gyda'r Bwrdd Iechyd a phartneriaid allweddol. Ar yr un pryd byddwn yn ymdrechu i sicrhau fod pobl Gwynedd yn ymwybodol o'r her sydd yn wynebu maes Oedolion a sut y gallant gyfrannu'n gymunedol.

O ran maes plant, bydd sylw strategol yn cael ei roi i sicrhau ystod o wasanaethau ataliol ar gyfer grwpiau bregus o blant a phobl ifanc Gwynedd. Fel sydd wedi ei gyfeirio ato yn yr adroddiad, mae'r Tîm Trothwy Gofal wedi'i sefydlu eleni a byddwn yn cadw golwg ar y ffrwyth gwaith yn ystod y flwyddyn sydd i ddod.

Ynghyd a'r meysydd Oedolion a Phlant a Phobl Ifanc, fe fydd y maes Diogelu yn derbyn sylw penodol yn y Cynllun Strategol a phrosiectau penodol wedi eu hadnabod i barhau i wella trefniadau, ymwybyddiaeth a pherchnogaeth yn adrannol ac wrth gwrs yn gorfforaethol. Er bod camau allweddol wedi eu cymryd yn ystod y flwyddyn ddiwethaf, golyga natur y maes ei bod yn hanfodol dal ati i ddysgu oddi wrth achosion lleol a chenedlaethol gan sicrhau ein bod yn parhau i ymateb yn rhagweithiol.

Yng nghorff yr adroddiad hwn, y mae llawer o gyfeiriadau at yr hyn y bwriadwn ei gyflawni yn ystod 2015/16 i wella ein gwasanaethau. Gellir gweld copi o'r Cynllun Strategol, sy'n cynnwys manylion ynglŷn â'r holl brosiectau, canlyniadau a mesuryddion unigol fesul blaenoriaeth, ar safle we'r Cyngor trwy ddilyn y linc <http://www.gwynedd.gov.uk>.

7.2 Blaenoriaethau Eraill

Fe fyddwn yn gweld datblygiadau pellach o ran rhiantu corfforaethol, ac yn sicrhau fod gweithdrefnau a chyfrifoldebau yn cael ei deall yn glir gan swyddogion ac aelodau etholedig y Cyngor. Trwy gadarnhau ymrwymiad y Cyngor ac atgyfnerthu cyfrifoldeb corfforaethol ymdrechir i sicrhau bod cyfleoedd bywyd plant a phobl ifanc yn gwella, a'r bwlch canlyniadau yn culhau.

Yn flynyddol, rydym yn croesawu cefnogaeth a sylwadau rheoleiddwyr a chomisiynwyr allanol ar sut y gallwn wella i'r dyfodol. Mae rhaglenni gwaith clir wedi ei gosod eisoes ac fe fydd cyfle'r flwyddyn nesaf i ymateb yn rhagweithiol i'r argymhellion.

Ar y gwastad adrannol, bydd yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant yn parhau i ddefnyddio'r gyfundrefn Reolaeth Rhaglenni ar gyfer canolbwyntio a sicrhau trosolwg o'r prosiectau allweddol. Bydd yr Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd hefyd yn parhau â threfniadau rheoli prosiect cadarn a arweiniodd at gwblhau'r adolygiad 'dechrau i'r diwedd' er mwyn sicrhau bod cynllun gweithredu'r adolygiad yn cael ei wireddu'n llawn.

7.3 Diweddglo

Os hoffech gynnig unrhyw sylwadau neu gwestiynau mewn perthynas â'r cynllun hwn, mae croeso i chi wneud hynny. Cysylltwch â'r Uned Gofal Cwsmer, Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant, Cyngor Gwynedd, Stryd y Castell, Caernarfon, Gwynedd, LL55 1SH, e-bost gccg@gwynedd.gov.uk, rhif ffôn 01286 679268. Gall yr uned eich cynorthwyo hefyd os hoffech dderbyn copi o'r adroddiad hwn mewn fformat neu iaith wahanol.